

превосходство в необходимой области, обучение и внедрение лучших практик в собственную культуру. Бенчмаркинг — это систематический процесс выявления лучших организаций, оценки их продукции и методов производства и стремления использовать лучшие практики этих организаций.

Таким образом, менеджмент в современном мире – это не управление производством, а эффективная структура и развитие культуры предприятия, развитие таких институтов, как доверие и творческий дух, эффективная командная работа, организационное развитие, улучшение взаимоотношений внутри организации и за ее пределами, развитие творческого потенциала коллектива компании, а также грамотное использование опыта других организаций.

Литература

1. А. С. Красникова, Т.-А. М. Хазбулатов, О. В. Шишкин. Менеджмент. Курс лекций и практических занятий. – 2022 г.
2. А. А. Маликова. Тренды современного менеджмента. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/trendy-sovremennogo-menedzhmenta>
3. И.В. Косякова, Г.И. Яковлев. Исследование современных принципов и тенденций развития менеджмента. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/issledovanie-sovremennyh-printsipov-i-tendentsiy-razvitiya-menedzhmenta>
4. А.М. Маликова. Современный менеджмент. Тенденции развития // Материалы XII Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум» URL: <https://scienceforum.ru/2020/article/2018019982>

Ғабит С.Ғ. э.ғ.м, оқытушы (Қарағанды Бөкетов университеті)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА БОРЫШКЕРЛЕРДІ ОҢАЛТУ ЖҮЙЕСІ ТУРАЛЫ

ҚР-сының Президенті Н.Ә.Назарбаев өз халқына жолдауында "Қазақстан жаңа ғаламдық шынайылықта: өсу, реформалар, дамыту", яғни бәсекелестік саласындағы саясат банкроттық үдерістерін реттеу және тиімсіз компанияларды оңалту шараларымен бірге жүруі қажеттігін атап өтті, сонымен қатар жеке және заңды тұлғалар үшін банкроттықтың айқын тәртібін әзірлеуді тапсырды.

Дәрменсіздік институтының рөлі мемлекеттің макроэкономикалық стратегияларын орындауынан көрінеді, сондай-ақ мемлекеттің өндірістік әлеуетін сақтауға көмектеседі және әдетте бұл бүлдіруші емес, жасампаз күш болып табылады.

Алайда, ҚР-сының тәжірибесі көрсеткендей, кәсіпкерлік субъектілері банкроттықтың рәсімдерін сауықтыру механизмінің тетігі ретінде қарастырмайды. Соңғы бірнеше жыл ішінде дәрменсіз борышкерлердің тек 5% ғана оңалту процедураларын жүргізеді, ал қалғандары таратылады. Бұл тәжірибеде кездесетін бірқатар мәселелердің бірі.

Мемлекет және бизнес банкроттық рәсімдердің лайықты сыйақы алатын кәсіби басқарушылардың жетекшілігімен жүргізілуіне мүдделі. Олай болмаған жағдайда, сыбайлас жемқорлық тәуекелдері артады.

Борышкер-ұйымның мәселелері көп, қабылданатын шешімдердің күрделілігі және оларды жүзеге асыру жауапкершілігі осы жұмыс үшін төленетін төлемнен өлшемсіз деңгейде жоғары, бұл жағдайда басқарушы орындайтын жұмыс көлемі жеткілікті үлкен екені тәжірибеден белгілі. [2,13бет]. Көбінесе, егер борышкерде қаржы жетіліксіз болса, басқарушы ең төменгі белгіленген сыйақыны алмайды.

Дағдарысқа қарсы басқаруда банкроттық және оңалту институтының тиімділігін арттыру үшін дәрменсіздік рәсімдерін басқарушылардың қызметін реттейтін тиімді жүйесі құру қажет.

Ұйым дәрменсіздігін реттеу жүйесі мемлекет, оның уәкілетті органының қатысуымен қалыптасуы қажет. Қазір республикада талдау саласының функциясын ҚР Қаржы

министрлігінің Салық комитеті жүзеге асырады. Сонда, мемлекет уәкілетті орган атынан басқарушы қызметінің стандарттарын анықтайды, сол уақытта борышкердің салық өтеу тұрғысынан кредиторы болып табылу бұл қисынсыз жағдай. Мұндай жағдайда, «Ақжол» демократиялық партиясының төрағасы А. Перуашев[3] айтқандай, кредиторлардың бірі банкроттық және оңалту рәсімдерін басқарушыны тағайындауда теңдессіз құқықты бөледі, басқа кредиторлардың шешімдерімен келіспейді, басқарушы қызметін бағалай отырып оны жазаға тартады. Бұл тиісінше басқа да кредиторлардың құқықтарын бұзуға әкеліп соқтырады, және жемқорлыққа жағдай жасайды.

Шетелдік тәжірибе бұл құбылысты жояды. Мысалы, Ұлыбританияда банкроттық бойынша мемлекеттің уәкілетті органы "Кәсіпкерлік және инновация" министрлігінің Дәрменсіздік қызметі [4].

Бүгінгі экономикада, ұйымдағы экономикалық дәрменсіздікті тиімді мемлекеттік реттеу тек бақылау және ынталандыру функциясын қалдырып, дәрменсіз тұлға өзін-өзі реттейтін кәсіби органдарының жедел басқару функцияларын мемлекет беруді қамтиды.

Біріншіден, тәжірибиеде банкроттық жағдайында борышкердің өз бизнесін қорғау құқығы дәрменсіздік (банкроттық) институты көмегімен жүзеге асырылмайды. ҚР-ның «Оңалту және банкроттық» туралы Заңы борышкердің төлемқабілеттілігін уақытша еңсеруге болатын қиынықтар болған жағдайда қалпына келтіруге болатындығын болжамдайды. Бұл заңнаманың 11 бабына сәйкес, борышкер көрсетілген мерзімде өз міндеттемелерін орындай алмайтындығын дәлелдейтін жағдайлар бар болса борышкер оңалту рәсімдерін қолдану туралы арызымен сотқа жүгіне алады. Сонымен қоса, бұл заңнаманың 47 бабына сәйкес оңалту рәсімін енгізген сәттен бастап борышкердің барлық қарыз түрлері (айыппұл, өсімпұл) бойынша есептеулер тоқтатылады, соның ішінде несие бойынша сыйақы мөлшемелерін есептеу де тоқтатылады [2].

Дей тұрғанменде, тәжірибие көрсеткендей бұл жағдайды адал емес меншік иелері қолданып кеткен болатын. Олар арыз беруге құқықтарын теріс мақсаттарда, яғни банкроттықты жеңу мақсатында емес, банкроттық рәсімдері жүріп жатқан уақытта өз қарыздарын ұзақ мерзім бойы төлемеу мүмкіндігін алу үшін қолданады. Банкроттық жолымен олар квалификацияланбағандығын және заңсыз іс-әрекеттерін жабуға тырысады. Борышкерлер төлей алмайтын қарыздарын шегеру үшін немесе төлегісі келмейтін қарыздары үшін жауапкершілік алғысы келмейтін кезде өздерінің банкроттық бастамашылығын қолданатын жағдайлар жиі кездеседі. Бұндай борышкерлер оңалтуға емес жоюға бағытталады [2, 6 бет].

Уақытша қаржылық қиындықтарға тап болған адал кәсіпкерлер бизнестін қалпына келтіру үшін оларға заңнама ұсынған құқықты қолданбауды жөн көреді. Тіпті олар тәжірибиеде банкроттық туралы арыз беруде борышкер қандай жағдайда адал қызмет атқарғандығын, ал қандай жағдайда шын мәнісінде өтірік банкроттық туралы айтылып жатқандығын анықтау өте қиын болғанда, банкроттық туралы көрсетілген заңнамалық нормаларын қолдану тиімсіз және қауіпті деген ой түйеді. Адал борышкерлердің бизнестерін қалпына келтіруге көмектесетін банкроттық институтына өзінің дәрменсіздігі туралы ерікті арыз беруіне сенімсіздік білдіру жоғарыда көрсетілген тарату статикасында дәрменсіздік рәсімдеріндегі борышкерлердің одан әрі көбеюіне әкеледі.

Соңында, қолданыстағы тәжірибиеде дәрменсіздік институтының оңалту рәсімдері банкроттық туралы арыздың келіп түсуіне ықпал еткен жағдайлар мен істі қарауды басқару негізінде сол меншік иелеріндегі шаруашылық субъектілерді сақтап қалуға көмектеседі. Бұл бизнесмендердің бюджеттік қаражаттардың өтеусіз болуына арқа сүйеуге бейімделуге алып келеді [5]. Сол себепті, Қазақстандағы дәрменсіздік институтының оңалту мақсаттарына деген көзқарастарды өзгерту керек. «Нарықтық экономика – бұл күшті бәсекелестік күресі. Жеңілгендер нарықтан кету немесе бәрін жаңадан бастауы қажет. Бізде бұндай жоқ. Тиімсіз компаниялар әртүрлі субсидиялар, жеңілдіктер соңына кезекке тұрып, мемлекетке қол созады» - ҚР-ның Перзиденті Н.Назарбаев деп атап өткен болатын [1].

Дәрменсіздік институты (банкроттығы) әлеуметтік-экономикалық институт болып табылады, және оның мақсаты бизнес, кәсіпорынды, епсіз және жосықсыз иелерінің бақылауындағы мүліктік кешенді қамтамасыз етуді сақтау болуы мүмкін емес. Мүліктік тиімді басқарылуы тиіс.

Қарастырылып отырған тәсіл бойынша ең тиімді сауықтыру механизмі борышкердің мүлкінің құрамынан бизнес үшін мүліктік кешенді қажетті және жеткілікті бөлуді және оны бір лотпен сатуды көздейтін дағдарысқа қарсы қайта құрылымдау болуы мүмкін. Осылайша, бизнес өзінің іс әрекеттерімен оны банкроттыққа дейін жеткізетін тиімсіз меншік иелерінен алып тасталынады. Нәтижесінде, бизнес толығымен немесе жұмысқа қабілетті бөлігінің көлемінде сақталуына мүмкіндік туады.

Әдебиеттер

1. Казахстан в новой глобальной реальности: рост, реформы, развитие. Послание главы государства народу Казахстана от 30 ноября 2022г. - // <http://www.akorda.kz>
2. О реабилитации и банкротстве. Закон Республики Казахстан: Практическое пособие. – Алматы: ТОО «Издательство «Норма-К», 2014. – 76 с.
3. Перуашев А. Полемическая экономика: выступления, публикации, письма / А.Перуашев – Алматы, 2016 – С.189.
4. Антикризисное управление казахстанскими предприятиями: состояние, проблемы и перспективы. Итоги круглого стола. Алматы, 18 октября 2021г. / под редакцией доктора экономических наук, профессора Д.А.Кунанбаевой, кандидата юридических наук, юриста А.А.Абикенова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 72 с.
5. Н. Сабильянов выступил против «бездонного» кредитования бизнеса // www.kapital.kz

Досжанов Т. Б., магистрант 2 курса (Карагандинский Университет Букетова)
Научный руководитель — к.э.н., профессор кафедры менеджмента Ержанова С.К.

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СТРАТЕГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Цифровизация и глобализация являются двумя ключевыми факторами, определяющими современное бизнес-окружение. В современном мире предприятия сталкиваются с необходимостью адаптации к быстро меняющимся технологическим и экономическим трендам для поддержания конкурентоспособности. В этом контексте стратегический менеджмент приобретает новые значения и вызовы, требующие осмысленного подхода к инновациям и управлению.

Цифровая экономика будет стимулировать инновации, повышать конкурентоспособность и способствовать экономическому росту предприятий благодаря автоматизации существующих процессов и внедрению совершенно новых бизнес-моделей и технологий, включая цифровые платформы и экосистемы, а также благодаря анализу больших объемов данных.

Основными компонентами цифровой экономики сегодня являются инфраструктуру, включающую технические средства, центры хранения, обработки и преобразования информации, центры передачи информации, программное обеспечение, средства телекоммуникаций и т.д.; электронные услуги органов законодательной и исполнительной государственной власти и управления; бизнес-процессы хозяйствующих субъектов посредством компьютерных сетей в условиях виртуальных взаимодействий между субъектами рынка; электронная коммерция, которая в настоящее время является одним из наиболее крупных сегментов цифровой экономики [1].